

KOMISIJAS ĪSTENOŠANAS REGULA (ES) 2020/593**(2020. gada 30. aprīlis),****ar ko atļauj nolīgumus un lēmumus par tirgus stabilizācijas pasākumiem kartupeļu nozarē**

EIROPAS KOMISIJA,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 17. decembra Regulu (ES) Nr. 1308/2013, ar ko izveido lauksaimniecības produktu tirgu kopīgu organizāciju un atceļ Padomes Regulas (EEK) Nr. 922/72, (EEK) Nr. 234/79, (EK) Nr. 1037/2001 un (EK) Nr. 1234/2007 ⁽¹⁾, un jo īpaši tās 222. pantu,

tā kā:

- (1) Kartupeļu nozari var iedalīt šādi: svaigi kartupeļi, ko galvenokārt iepērk patērišanai mājās, un pārstrādei paredzēti kartupeļi, ko izmanto dzīvnieku barībā un pārstrādātos pārtikas produktos (tie ir, piemēram, saldēti kartupeļi (arī saldēti frī kartupeļi), kaltēti kartupeļi, sagatavoti vai konservēti kartupeļi).
- (2) Savienībā saražo aptuveni 52 miljonus tonnu kartupeļu, no kuriem 19,5 miljonus tonnu veido pārstrādei paredzēti kartupeļi. Lielākās pārstrādei paredzēto kartupeļu ražotājvalstis Savienībā ir Beļģija, Francija, Itālija, Nīderlande un Vācija. Tiek lēsts, ka saldēti frī kartupeļi veido aptuveni 41 % pārstrādei paredzēto kartupeļu produkcijas.
- (3) Savienība ir pārstrādātu kartupeļu neto eksportētāja. Tiek lēsts, ka pēdējos 5 gados no Beļģijas, Francijas, Itālijas, Nīderlandes un Vācijas uz trešām valstīm caurmērā eksportēts tāds pārstrādātu kartupeļu produktu apjoms, kas līdzvērtīgs vismaz 4 miljoniem tonnu pārstrādei paredzētu kartupeļu. Parastos tirgus apstākļos īpaši nozīmīgs ir saldētu kartupeļu (jo īpaši saldētu frī kartupeļu) eksports: no visā pasaulē eksportētajiem saldētajiem kartupeļiem 64 % nāk no Savienības, un tiek lēsts, ka 2019. gadā saldēto frī kartupeļu eksporta vērtība no Savienības uz trešām valstīm bija 1,85 miljardi EUR.
- (4) Pašreizējos Covid-19 pandēmijas apstākļos un dalībvalstīs ieviesto personu plašo pārvietošanās ierobežojumu dēļ pārstrādei paredzētu kartupeļu ražotāji saskaras ar ekonomikas traucējumiem, kas rada finansiālas grūtības un naudas plūsmas problēmas.
- (5) Slimības izplatīšanās un ieviestie pasākumi ierobežo darbaspēka pieejamību, un tas negatīvi ietekmē pārstrādei paredzēto kartupeļu ražošanas, pārstrādes un transportēšanas posmus.
- (6) Prasība slēgt restorānus un citas viesmīlības iestādes, piemēram, skolu un darba ēdnīcas, kā arī prasība atcelt sporta un izklaides pasākumus, piemēram, kultūras un brīv dabas festivālus, sporta turnīrus, Savienībā un trešās valstīs ir apturējusi arī viesmīlības un ēdināšanas nozares darbību, un tas ir būtiski izmainījis kartupeļu produktu pieprasījumu. Tā kā patērētāji vairs neēd ārpus mājās un lielākoties neiegādājas ātrās uzkodas, patērētāju pieprasījums ir pārvirzījies uz svaigiem kartupeļiem, ko gatavo mājās. Turklāt, lai gan patērētāji dažus pārstrādātu kartupeļu produktus, piemēram, čipsus un sauso biezeni, patērē arvien vairāk, tas nevar kompensēt pieprasījuma samazinājumu viesmīlības un ēdināšanas nozarē.
- (7) Bez tam Savienības un pasaules tirgū pircēji anulē līgumus un novilcina jaunu līgumu slēgšanu, gaidīdami vēl tālāku cenu kritumu. Eksportu ietekmē arī loģistikas problēmas, jo Covid-19 pandēmijas sākšanās Ķīnā ir izraisījusi ievērojamu ostu pārslodzi gan Ķīnā, gan citur. Gaidāms, ka biežāka kuģu reisu pilnīga vai daļēja atcelšana turpināsies vismaz līdz 2020. gada jūnijam, un līdz ar to samazināsies konteineru kapacitāte, jo īpaši svaigām un saldētām precēm, ievērojami palielināsies vedmaksas likmes un eksportētāji pieredzēs sūtījumu aizkavēšanos. Kopš 2020. gada marta ceturtnās nedēļas Savienības pārstrādei paredzēto kartupeļu ražotāji ir ziņojuši, ka darījumu skaits starp dalībvalstīm samazinājies diapazonā no 25 % līdz 47 %, bet eksports uz trešām valstīm – diapazonā no 30 % līdz 65 %.

⁽¹⁾ OV L 347, 20.12.2013., 671. lpp.

- (8) Tā rezultātā, kamēr pieprasījums pēc svaigiem kartupeļiem šajā posmā ir audzis, pieprasījums pēc pārstrādei paredzētiem kartupeļiem ir strauji sarucis, un tam ir tūlītēja un nopietna ietekme uz tirgu. Krasais pieprasījuma kritums jo īpaši (bet ne tikai) skāris pārstrādei paredzētos kartupeļus, no kā ražo saldētus frī kartupeļus, citus grieztos kartupeļus un vakuumpakotus produktus, kurus parasti patērē ātrās ēdināšanas uzņēmumos un restorānos. Svaigu kartupeļu un pārstrādei paredzētu kartupeļu atšķirīgo īpašību dēļ pārveidei paredzētus kartupeļus nevar pārdot svaigu kartupeļu tirgū. Līdz ar to, tā kā tirdzniecība nenotiek, tirgos ievērojami kritušās regulētā tirgū tirgotu nākotnes līgumu cenas: ziņots, ka 2020. gada aprīlī tās bija par 90 % zemākas salīdzinājumā ar kotējumiem 2020. gada janvārī. Tirdzniecības pārtraukums novedis pie tā, ka dažās ražotājās dalībvalstīs, piemēram, Beļģijā un Francijā, dažiem pārstrādei paredzētu kartupeļu veidiem vairs nenotiek cenu kotēšana, kas liecina par krasu darījumu apjoma un vērtības kritumu. Citās dalībvalstīs, piemēram, Vācijā un Nīderlandē, ziņots, ka pārstrādei paredzēto kartupeļu cena samazinājusies par 90 %.
- (9) Turklāt pašlaik liels daudzums pārstrādei paredzētu kartupeļu glabājas noliktavās. Tiek lēsts, ka līdz 2020. gada kampaņas beigām 2020. gada jūlijā glabāšanā no 2019. gada kampaņas būs vismaz 2 650 000 tonnu pārstrādei paredzētu kartupeļu (400 miljonu EUR vērtībā). Pārstrādei paredzētie kartupeļi, kas novākti 2019. gada oktobrī/novembrī un joprojām atrodas noliktavās, to kvalitātes pasliktināšanās dēļ drīz vairs nebūs derīgi izmantošanai. Lai atbrīvotu vietu pārstrādei paredzētiem kartupeļiem no 2020. gada kampaņas, atlikušo krājumu daļa, ko nebūs iespējams savlaicīgi pārstrādāt, ražotājiem būs jāiznīcina. Tā kā ražotājiem, lai iznīcinātu produkciju, būs jāapmaksā transportēšanas un iznīcināšanas izmaksas, pastāv risks, ka par galējo līdzekli varētu kļūt pārstrādei paredzēto kartupeļu izkliede uz lauka. Pārstrādei paredzēto kartupeļu izkliede uz lauka radīs risku, ka varētu iestāties ilglaicīgas vidiskās un fitosanitārās sekas, jo šie kartupeļi dīgs uz pēckultūrām un var izraisīt slimības, kas varētu novest pie ilgstošas augsnes kontaminācijas un ilgstoši apdraudēt jaunus stādījumus.
- (10) Iepriekš minētie apstākļi liek šos notikumus kvalificēt par būtiskas tirgus nelīdzsvarotības periodu.
- (11) Lai kartupeļu ražotājiem šajā būtiskas tirgus nelīdzsvarotības periodā palīdzētu rast līdzsvaru, ir lietderīgi īslaicīgi uz sešu mēnešu periodu lauksaimniekiem, lauksaimnieku apvienībām, šādu apvienību asociācijām, atzīto ražotāju organizācijām, atzīto ražotāju organizāciju apvienībām un atzītajām starpnozaru organizācijām attiecībā uz pārstrādei paredzētiem kartupeļiem atļaut slēgt nolīgumus un pieņemt lēmumus. Tas attiecas uz šādiem pasākumiem: i) izņemšana no tirgus un bezmaksas izplatīšana, ii) pārveide un pārstrāde, iii) uzglabāšana, iv) kopīga veicināšana un v) ražošanas pagaidu plānošana.
- (12) Šādi nolīgumi un lēmumi attiecībā uz pārstrādei paredzētiem kartupeļiem varētu ietvert: i) kartupeļu izņemšanu no tirgus akurātai produktu iznīcināšanai vai bezmaksas izplatīšanai pārtikas bankām vai publiskām institūcijām; ii) kartupeļu pārstrādi citiem mērķiem, piemēram, pārstrādi dzīvnieku barībā, produkcijā metanizācijai; iii) izveidot un rast uzglabāšanas iespējas un sagatavot kartupeļus ilgākiem uzglabāšanas periodiem; iv) veicināt pārstrādātu kartupeļu produktu patēriņu; un v) tādu pasākumu plānošanu, ar ko varētu samazināt nākamo stādījumu apjomus un koriģēt esošos līgumus par 2020. gada kampaņas kartupeļiem.
- (13) Nolīgumi vai lēmumi attiecībā uz pārstrādei paredzētiem kartupeļiem būtu jāatļauj īslaicīgi uz sešu mēnešu periodu. Tā kā šis ir periods, kad ir jātiek galā ar esošajiem 2019. gada kampaņas kartupeļu krājumiem, un šovasar sāksies 2020. gada kampaņas kartupeļu ražas novākšana, tiek gaidīts, ka šajā periodā pasākumiem būs vislielākā ietekme.
- (14) Saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1308/2013 222. panta 1. punkta pirmo daļu atļauja ir jāpiešķir ar nosacījumu, ka tā neapdraud iekšējā tirgus darbību un ka nolīgumu un lēmumu mērķis ir vienīgi stabilizēt nozari. Šie īpašie nosacījumi neaptver nolīgumus un lēmumus, kas tieši vai netieši novestu pie tirgu sadalīšanas, diskriminācijas valstspiederības dēļ vai fiksētu cenu noteikšanas. Ja nolīgumi un lēmumi šiem nosacījumiem neatbilst vai vairs neatbilst, ir piemērojams Līguma 101. panta 1. punkts.
- (15) Ņemot vērā to, ka būtiska tirgus nelīdzsvarotība ir vērojama visā Savienībā, šajā regulā paredzētajai atļaujai būtu jāaptver visa Savienības teritorija.

- (16) Lai dalībvalstis varētu novērtēt to, vai nolīgumi un lēmumi, kas attiecas uz pārstrādei paredzētiem kartupeļiem, neapdraud iekšējā tirgus darbību un to mērķis ir vienīgi stabilizēt kartupeļu nozari, tās dalībvalsts kompetentajām iestādēm (t. sk. šīs valsts konkurences iestādēm), kurā ir vislielākā daļa no aplēstā kartupeļu produkcijas apjoma, ko aptver minētie nolīgumi vai lēmumi, būtu jāsaņem informācija par to, kādi nolīgumi ir noslēgti un kādi lēmumi pieņemti, un par to, kādu produkcijas apjomu un periodu tie aptver.
- (17) Ņemot vērā būtisko tirgus nelīdzsvarotību, vajadzību steidzami rīkoties ar atlikušajiem kartupeļu krājumiem un to, ka tuvojas laiks, kad kartupeļi parasti tiek novākti, uzglabāti un pārveidoti, šai regulai būtu jāstājas spēkā nākamajā dienā pēc tās publicēšanas.
- (18) Šajā regulā paredzētie pasākumi ir saskaņā ar Lauksaimniecības tirgu kopīgās organizācijas komitejas atzinumu,

IR PIENĒMUSI ŠO REGULU.

1. pants

Neskarot Regulas (ES) Nr. 1308/2013 152. panta 1.a punktu, 209. panta 1. punktu un 210. panta 1. punktu lauksaimniekiem, lauksaimnieku apvienībām, šādu apvienību asociācijām, atzītām ražotāju organizācijām, atzītu ražotāju organizāciju apvienībām un atzītām starpnozaru organizācijām ir atļauts attiecībā uz pārstrādei paredzētiem kartupeļiem slēgt nolīgumus un pieņemt kopīgus lēmumus par izņemšanu no tirgus un bezmaksas izplatīšanu, pārveidi un pārstrādi, glabāšanu, kopīgu veicināšanu un ražošanas pagaidu plānošanu sešu mēnešu periodā, kurš sākas šīs regulas spēkā stāšanās dienā.

2. pants

Dalībvalstis veic pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu to, ka 1. pantā minētie nolīgumi un lēmumi neapdraud iekšējā tirgus pienācīgu darbību un to mērķis ir vienīgi stabilizēt kartupeļu nozari.

3. pants

Šis atļaujas ģeogrāfiskais tvērums ir Savienības teritorija.

4. pants

1. Tiklīdz 1. pantā minētie nolīgumi vai lēmumi ir noslēgti vai pieņemti, attiecīgie lauksaimnieki, lauksaimnieku apvienības, šādu apvienību asociācijas, atzītās ražotāju organizācijas, atzīto ražotāju organizāciju apvienības un atzītās starpnozaru organizācijas šos nolīgumus vai lēmumus dara zināmus tās dalībvalsts kompetentajām iestādēm, kurā ir vislielākā daļa no aplēstā kartupeļu produkcijas apjoma, ko aptver minētie nolīgumi vai lēmumi, un norāda šādu informāciju:

- a) aplēstais produkcijas apjoms, ko nolīgumi vai lēmumi aptver;
- b) paredzamais īstenošanas periods.

2. Ne vēlāk kā 25 dienas pēc 1. pantā minētā sešu mēnešu perioda beigām attiecīgie lauksaimnieki, lauksaimnieku apvienības, šādu apvienību asociācijas, atzītās ražotāju organizācijas, atzīto ražotāju organizāciju apvienības un atzītās starpnozaru organizācijas šā panta 1. punktā minētajām kompetentajām iestādēm dara zināmu kartupeļu produkcijas apjomu, ko nolīgumi vai lēmumi aptver faktiski.

3. Saskaņā ar Komisijas Īstenošanas regulu (ES) 2017/1185 ⁽²⁾ dalībvalstis Komisijai paziņo:
- ne vēlāk kā piecas dienas pēc katra viena mēneša perioda beigām – nolīgumus un lēmumus, kas šajā periodā tām saskaņā ar 1. punktu darīti zināmi;
 - ne vēlāk kā 30 dienas pēc 1. pantā minētā sešu mēnešu perioda beigām – pārskatu par to, kādi nolīgumi un lēmumi šajā periodā īstenoti.

5. pants

Šī regula stājas spēkā nākamajā dienā pēc tās publicēšanas Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī.

Šī regula uzliek saistības kopumā un ir tieši piemērojama visās dalībvalstīs.

Briselē, 2020. gada 30. aprīlī

Komisijas vārdā –
Priekšsēdētāja
Ursula VON DER LEYEN

⁽²⁾ Komisijas 2017. gada 20. aprīļa Īstenošanas regula (ES) 2017/1185, ar ko paredz noteikumus par to, kā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 1307/2013 un (ES) Nr. 1308/2013 piemēro attiecībā uz informācijas un dokumentu paziņošanu Komisijai, un ar ko groza un atceļ vairākas Komisijas regulas (OV L 171, 4.7.2017., 113. lpp.).